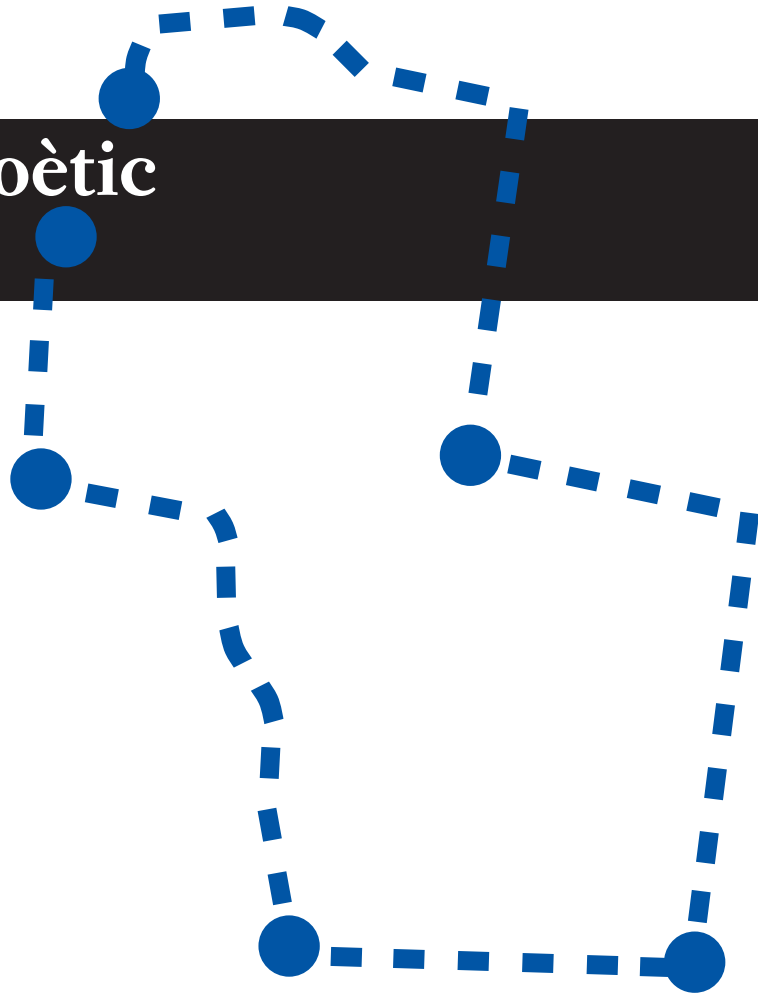

El rastre de la paraula

Sarrià poètic

Presentació

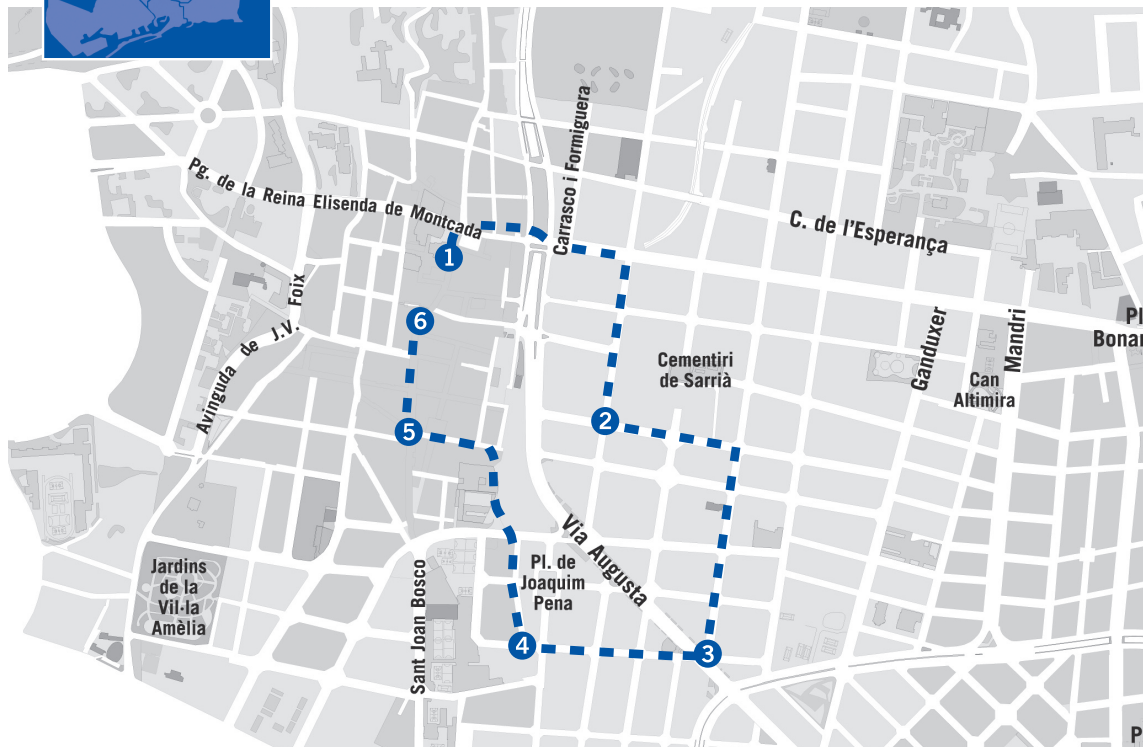
La circumstància de que en el districte de Sarrià Sant Gervasi es trobin els dos museus literaris de la ciutat: la Casa Museu Verdaguer dependent del Museu d'Història de la Ciutat i l'Arxiu Maragall, que ho és de la Biblioteca de Catalunya, ha empès a anar una mica més enllà en la identificació dels escriptors i escriptores que tingueren aquest territori com a espai on viure i treballar i com a font d'inspiració.

Comptant amb l'inestimable i decisiu ajut de persones que varen convida amb poetes i narradors, s'han anat identificant els llocs de memòria històrica i s'ha anat teixint una xarxa de punts que avui ens permeten passejar pels nostres barris amb una mirada nova.

Tot i que "Sarrià Poètic" representa una única passejada literària, cap passejada és igual: qui ens acompanyi ens comunicarà sensacions diverses, ens aportarà una visió personal i cada estació de l'any ens donarà un toc lluminós o nostàlgic que ens predisposarà l'ànim de manera també diferent.

Ruta

0 Punt de trobada
Plaça Consell de la Vila. Seu del districte de Sarrià Sant Gervasi

1 Primera parada
Referència Enric Casasses (1951)
Carrer Major de Sarrià
Plaça Sarrià
Passeig Bonanova/Via Augusta

2 Segona parada
Passeig Bonanova
Referència al poema visual de J.V. Foix
Joan Brossa
Carrer Anglí
Carrer Pau Alcover

3 Tercera parada
Cementiri de Sarrià
Referència a les tombes de Clementina Arderiu, Carles Riba i J.V. Foix
Carrer Pau Alcover
Carrer Escoles Pies
Carrer del Vergós
Bar Mestres
Referència a José Agustín Goytisolo
Carrer Calatrava
Carrer Doctor Carulla

4 **Quarta parada**
Biblioteca Clarà
Referència a José Agustín Goytisolo
Carrer Rosari
Carrer Castellnou

5 **Cinquena parada**
Plaça Joaquim Pena
Referència al domicili de Joan Vinyoli
Carrer Milanesat
Carrer Rafel Batlle
Carrer dels Vergós
Plaça Artós
Carrer Major de Sarrià
Carrer Pedró de la Creu

6 **Sisena parada**
Major de Sarrià, 79
*Referència a la casa natal
de J.V. Foix*

● **Punt d'arribada**
**Major de Sarrià/carrer Hort
de la Vila**

Autors i fragments

- 1 Punt de trobada i primera parada**
Plaça del Consell de la Vila.
Carrer Major de Sarrià/plaça de Sarrià

Benvinguda i presentació de la ruta.

Referència a Enric Casasses (1951)

La manera més salvatge

La manera més salvatge,
selvàtica i salvadora
de moure el cos, la manera
més subtil i muscular,
més a prop de la Matèria
Feta Font Perquè Font És,
el moviment del cos més
insultant de tots i, sí,
si es vol, el més amorós
és la paraula i parlar.

2 Segona parada Passeig Bonanova/Via Augusta

J. V. Foix (1893-1987)
Referència al poema visual “Mar Mediterrani”

Joan Brossa (1919-1998)

Teatre de Carrer

Aquesta obra va ser escrita el 1945 i revisada el 1962.

La representació en una plaça. El públic estarà situat al mig de la plaça davant la casa on passa l'acció. Ha de tenir, si més no, quatre pisos, balcons de ferro prominents i terrat, així com també algun arbre a la vora. Els actors es mouran entre el públic i la casa i entraran i sortiran per les dues cantonades mes pròximes. La representació a ple dia i prescindirà de tot artifici de tramoia.

Acte primer

Arriba el VAGABUND per la cantonada de l'esquerra. S'atura al mig del carrer i, sense deixar el sac, admira la plaça i les cases de dalt a baix i viceversa.

VAGABUND (*toca les parets*)-. Fora de l'escenari tot ho comprenc millor. No sé d'abans que hagi vingut per aquí cap comediant. He estat ben amatent. El primer afany dels homes va ser de refugiar-se a l'abric de les cavernes i de les esquerdes que els oferien les roques i les muntanyes. (*Torna a resseguir les cases. Se senten enraonaments de veus femenines. Apressa el pas i se'n va per la cantonada de la dreta.*)

DONA (*ve per la dreta aguantant-se la cua del vestit*): Això és un castell de sorra enorme construït al revés. Quina manera mes estranya de buscar tresors és aquesta! Agafar pedres, tirar-les contra la serp, matar-la i deixar els vidres escampats per la carretera. Vaja, vaja! (*Per la dreta ve Celestí. Duu una gran barba negra. La Dona calla en sec.*)

CELESTÍ (*va cap a ella. Recelós*): Tu? ¿Tu pel desert amb barret? Remors profundes. Una fruita que es fon en mastegar. Gemegar... Mugir...

DONA (*amb dolcesa*)-. Estava més adormida que desperta quan em va caure als peus una rosa que...

CELESTÍ: ...que es va canviar en un cavall, potser?

DONA: ...que tenia la bengala de les flors més grans. Sí.

CELESTÍ (*a poc a poc i traient-se la barbassa*): No podem folrar botons d'una mateixa tela i anar dient que són papallones. Les plomes a l'estiu adopten formes de palla. La innocència mor, llarg com esdevé el curs. (*Posa la barba a la dona.*) El temps passa. És com un fil amb un ham penjant: hem de procurar que es canviï aviat en peix. (*Se'n torna.*)

DONA (*caminant ençà i enllà*): Ja ho sabeu! Ja ho sabeu! Llanceu-ho a quatre vents! Llanceu-ho a quatre vents! (*Es toca la barba.*) Vel de musulmana. És convencional i molesta. (*Movent els braços.*) He rebut una ferida. Sembradora de peixos als corrents d'aigua i als estanys. (*Es para i s'agafa la cua del vestit. Anant-se'n cap a la porta de l'escala.*) És ell. Ni que fos fruita d'un arbre que tingués galls a la copa. Jo no sóc per florir amagada. Ah, llàgrimes a punt de desbordar-se! (*Se'n va per la porta de l'escala. Pausa. Cau del terrat un barret de copa. La Cambrera i Marfúrius estan atansats de colzes a la barana. Ella, escabellada, li té posada la mà dreta damunt l'espatlla dreta. Ell s'agafa el cap. Ella fa una riallassa. Marfúrius se'n desempallega. Mira en direcció on ha caigut el barret i desapareix. Després la Cambrera. S'obre el balcó del principal i surt la Dona, ja sense la barba i tragina una escala de mà. S'assegura que el carrer esta desert i treu l'escala a fora. L'apuntala i comença a baixar amb sigil. Marfúrius apareix per la porta de la casa amb intenció de recollir el barret de copa, però heu esment de la Dona; s'amaga i l'espia. La Dona se'n va de puntetes per l'esquerra i desapareix per la cantonada. Marfúrius es tira els pantalons amunt i la segueix. Pausa. Un automòbil arriba per la dreta. Es para davant la porta de la casa i en baixen tres personatges impassibles amb levita, capa i monocle. Els dos primers porten una cinta mètrica desplegada. El tercer s'acosta al públic, es treu de la butxaca unes quartilles, s'assegura el monocle i es disposa a parlar. El primer i el segon mesuren la fatxada. Quan el tercer comença el seu parlament, el primer se'n va per la porta de l'escala amb la cinta arrossegant. El segon treu del cotxe una guitarra i s'entreté afinant-la. Poc després el primer apareix pel terrat i tira la punta de la cinta al segon, que a l'acte deixa la guitarra recolzada a la paret. Mesuren l'edifici per l'alçària. A l'últim el primer deixa anar la cinta i se'n va. El segon la recull i la porta al cotxe juntament amb la guitarra.)*

PERSONATGE III (*al públic, en to pedantesc de conferenciant*): Senyores i senyors: És ben meravellosa la concordança entre els fets psíquics i els corporals. Les emocions, les imatges i tots els processos de l'ànima tenen ressonància en els processos fisiològics, i al revés. ¿Com aconseguim aquesta harmonia? Puc exposar-vos dues teories. La de l'influx mutu i la de la unió substancial. Plató concep el cos i l'ànima com a dues substàncies ben diferents, però que actuen l'una damunt l'altra, i això fins a arribar a considerar l'home com una ànima que se serveix d'un cos. En la unió substancial concebuda per Aristòtil cos i ànima, de diferent naturalesa, s'uneixen per formar un nou ésser -l'home- que no és ben be ni l'una cosa ni l'altra. El cos, amb el seu contacte amb el món, serveix per a copsar-lo, ordenar-lo i dirigir-lo. Aristòtil, doncs, concep el cos com un sistema de forces variades. però incapaces per elles mateixes de convertir-se en organisme, L'ànima és la font necessària per a impulsar aquestes forces i convertir en vital el mecanisme dels músculs. nervis, ossos. etc.. per altra part ben incapaços d'actuar per ells mateixos en el món. O sigui que els dos éssers en unir-se es compenetren, i d'això en resulta l'home capaç de realitzar les virtuts de l'ànima i de trobar en el cos el mitjà d'incorporar-se al món. Com he dit, per l'ànima el cos es converteix en organisme viu. L'ànima n'és la perfecció i l'acabat. És superior a la matèria pel fet de dirigir-la i ordenar-la. L'ànima, en resum, converteix en realitat viva una estructura material tan perfecta com vulgueu, però que només és al cap i a la fi un instrument. I un instrument, no l'hem d'identificar mai amb allò que el fa servir. D'aquestes bases probables jo...

(El Personatge I arriba del terrat. El segon ja ha posat 101 a! cotxe. El tercer es desa les quartilles, i tots tres pugen al cotxe, que de seguida arrenca i s'allunya. Apareix la Portera. Feineja a l'escala. Surt al carrer amb curiositat i s'adona del barret de copa. El cull i del mig del carrer estant crida i fa senyals inútilment en la direcció que ha pres el cotxe. Després se'n torna amb el barret a les mans. Pausa. Per l'esquerra venen tot de Carnestoltes que porten agafat pel cap i pels peus un maniquí de sastre amb el vestit de Celestí. El deixen al mig del carrer i hi ballen a l'entorn. Al cap d'un moment surt un altre Carnestoltes pel balcó del principal. Els aboca una galleda d'aigua al damunt i se'n torna. Tots resten immòbils. Després miren el balcó amb despit i se'n van precipitadament per la porta de l'escala. Pausa. Els Carnestoltes surten pel balcó del principal, baixen a tomballons per l'escala de mà, que encara és posada, i tornen a entrar corrents per la porta. Arriben per la dreta la Dona, Marfúrius i el Criat/. Els Carnestoltes surten pel balcó, baixen per l'escala de mà i repeteixen l'escena. Marfúrius se situa, davant el maniquí, i la Dona i el Criat en una

banda. Reapareixen els Carnestoltes pel balcó, baixen per l'escala de mà i aquesta vegada el primer d'arribar al carrer fuig per la dreta amb el maniquí arrossegant i empaitat pels altres. Pausa curta.)

CRIAT (*anunciant*)-. Senyor: hi ha una senyora més lletja que... Hi ha una senyora molt lletja que...

DONA (*es lira damunt Marfúrius*): Marfúrius! Marfúrius! (*El Criat se'n torna.*)

MARFÚRIUS (*es gira d'esquena la Dona. Despectiu*): El vent fa el soroll de subjectar torrents i cascades amb sivella negra).

DONA: Digues: aquesta alarma no et pot tornar a la realitat?

MARFÚRIUS (*fa un esclafit amb la llengua*): Ah, la sequedat nocturna de la llengua!

DONA: Jo sé bé on guarden les claus dels jocs d'aigua. (*Amb dolcesa.*) Vols una fruita? La meva pobresa està a la teva disposició.

MARFÚRIUS (*després d'una pausa es tomba cap a ella*)-. T'embenaré els ulls i, quan t'avisi, te'ls destaparàs i em buscaràs. (*Li tapa els ulls amb un mocador i se'n va a poc a poc per l'esquerra.*) **DONA** (*caminant a les palpentos*)-. Ah! Per ingrati que arribi a ser el meu destí, mai no ho serà mes que en aquesta hora que visc. **CELESTÍ** (*treu el cap per la cantonada esquerra*): Tu seràs meva.

DONA (*sorpresa*): Celestí (*Es treu la bena Princesa jo? I per què?*) (*S'abracen al mig del carrer. Travessa un empleat amb un cartell que diu Descans. Els actors es retiren.*)

3

Tercera parada Cementiri de Sarrià

J. V. Foix (1893-1987)

En el dia més clar de l'any

Tot serà lliure en una terra lliure,
I radiant en un calanc d'esponges;
Tot serà bell, avenc, còrrec i duna,
I l'home, sense por, sense arma ni muralla;
Tot serà pur al sorral de les platges
Que irisen amb tints nous la Vall del Viure.
Tota amor és latent en l'altra amor,
Tot llenguatge és saó d'una parla comuna,
Tota terra batega a la pàtria de tots,
Tota fe serà suc d'una més alta fe
Quan Joan i Ramon i els qui amb ells fan miralla
Obriran el portell de les rescloses
I naixerem, fulgents, al fresc de la font viva.

El Port de la Selva, 7 d'agost de 1964

Carles Riba (1893-1959)

Elegies de Bierville, 1942

II

Súniön! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria,
tu i el teu sol lleial, rei de la mar i del vent:
pel teu record, que em dreça, feliç de sal exaltada,
amb el teu marbre absolut, noble i antic jo com ell.
Temple mutilat, desdenyós de les altres columnes
que en el fons del teu salt, sota l'onada rient,
dormen l'eternitat! Tu vetlles, blanc a l'altura,
pel mariner, que per tu veu ben girat el seu rumb;
per l'embriac del teu nom, que a través de la nua garriga
ve a cercar-te, extrem com la certesa dels déus;
per l'exiliat que entre arbredes fosques t'albira
súbitament, oh precís, oh fantasmal! i coneix
per ta força la força que el salva als cops de fortuna,
ric del que ha donat, i en sa ruïna tan pur.

Clementina Arderiu (1889-1976)

Invocació als poetes *L'esperança encara, 1962*

Josep Carner, Blai, Rosselló,
Salvador Espriu per valedor,
potser algun altre
doneu-me un toc en el meu vers,
poseu-hi foc i un dring divers
de com solia.

Darrerament, quan he cantat,
un vent molt àcid m'ha rondat
ben a la vora
i m'ha dreçat tot el cabell
mentre els meus ulls veien vermell:
la boca en cendra.

Ara no vull sinó fugir
que ja presento aquell coixí
on he d'asseure'm!
Vull caminar, vull admirar,
que el món és ple i un Déu hi ha.
Que pugui valdre'm!

L'esquena dreta i tant-se-val:
vull la vellor passar per alt.
Tot el que em resta
ho posaré dins un farcell
petit; només el record d'ell
al bastó em posi.

És folla, riu, dirà la gent.
I tu estaràs, Carles, content,
que així em volies.
Demano un toc, demano un dring,
només pensant en tu ja els tinc:
ja sóc una altra.

Taral·lejant i follejant
donaré encara més d'un cant
al sol i a l'alba.
El meu poeta m'ha valgut,
que no per sempre l'he perdut,
que el tinc a l'ànima.

4

Quarta parada
Biblioteca Clarà

José Agustín Goytisolo (1928-1999)

El ángel verde

El Ángel era extraordinario
y tenía las plumas verdes.
Se sentó junto a mí en un banco
del Turó Park. No dijo nada
pero sopló sobre mi frente.
Yo creí que era un ser alado
que se ocupaba solamente
de vigilar el colorido
de las encinas y laureles.
¿Quién eres? dije ¿un angel
puro?
¿Te pintó Rafael Alberti?
Una sombra se acercó al punto:
Era el Guarda. ¿Qué le sucede?
A mí nada. ¿Por qué lo dice?
Porque habla solo. No señor:
Yo preguntaba al angel éste.
Mejor se vuelva usted a casa
la insolación es mala siempre.
Me levanté y salí del parque.
Conmigo vive el Angel verde.

Oficio de poeta

Contemplar las palabras
sobre el papel escritas,
medirlas, sopesar
su cuerpo en el conjunto
del poema, y después,
igual que un artesano,
separarse a mirar
cómo la luz emerge
de la sutil textura.

Así es el viejo oficio
de poeta, que comienza
en la idea, en el soplo
sobre el polvo infinito
de la memoria, sobre
la experiencia vivida,
la historia, los deseos,
las pasiones del hombre.

La materia del canto
nos lo ha ofrecido el pueblo
con su voz. Devolvamos
las palabras reunidas
a su auténtico dueño.

A decorative graphic element consisting of a dashed line that starts as a semi-circle at the top, then curves down and to the right, ending as a horizontal line at the bottom. The line is composed of light blue squares and circles of varying sizes.

5 Cinquena parada
Plaça Joaquim Pena

Joan Vinyoli (1914-1984)

A hores petites, 1980
Manobre

Ésser poeta: bastir
sempre en el buit, sense fi,
paraula a paraula una obra
que es perd endins de l'espai;
ser-ne tan sols un manobre
i no sentir-se mai pobre,
ni no desistir-ne mai.

És l'edifici tan alt
que mirar-lo fa vertigen;
té en el meu nucli l'origen;
qui, però, en sap el final?

Flamígera catedral
d'impuls i de paciència:
contra el fugaç, persistència,
contra el caduc, resistència,
contra els somnis, evidència
de vertebrada existència.
Oh aventura total!

Plaça Vella
Realitats, 1962

El meu quiosc, el meu fanal,
són els d'aquesta plaça. Restaurant
econòmic amb porxos i plats a deu pessetes,
el soroll de les motos, la creu de la farmàcia,
i la camisa estesa en el balcó,
com un penjat cap per avall.
Conec un matrimoni
ben avingut, amos del bar, gent grassa,
que es diverteixen prou, sota els llençols,
honestament, de nit. En despertar-se pensen
que prospera el negoci: nevera nova ahir,
de les elèctriques. I bons clients
als matins solellats, a les tardes plujoses.
Entre la dona i ell i el pare s'ho arreglen;
tot queda a la família. Certament,
vol sacrificis tenir un bar i, sobretot, les tapes
calentes, variades, demanen molta cura
i mai no reposar. Però que, almenys, el dia
de festa a la setmana, no ens el treguin;
al barri vell tothom hi està d'acord,
i jo també.

Ja som a la tardor.
No val ací parlar de fulles seques,
que l'únic arbre és el fanal, però
jo vaig caient a poc a poc a dins
de mi mateix, de l'altre que hi ha sota,
molt lluny, darrera moltes capes
de temps; el veig com per un arbre
s'enfila des del son
cap a la freda taca
morada de l'alba,
on, lleganyós, el dia es frega els ulls.

6 Sisena parada

Major de Sarrià / Pedró de la Creu: Patisserie Foix

J. V. Foix (1893-1987)

“L’espiamonges” del llibre *Tocant a mà*, 1972

Que l’home que fa la pastera, de nit, al forn d’En Pió, al carrer gran, sigui el mateix que aboca sacs de farina de força als bassals que ell mateix hi deixa quan omple les portadores a la Font de la Cristina, ja em sorprèn: que ell mateix faci l’escolà, a la Parròquia, a la missa de cinc, i que el rector li permeti-la mare i jo ho hem vist-de vestir de vermell, sense roquet, amb tres banyes afilades plantades al front i una cua llarga i cremant que deixa senyal allà on passa, m’intriga: però que s’emperruqui i s’embarbi les nits que té festa, i faci guaita pels voltants del Monestir, i espïi les monges endormiscades que flairen la matinada, vel llevant, des del portaló de la tàpia de l’hort, els parli amb llengüeta tot fent-los la mitja rialla, i se les endugui dins un sac, com si fossin esponeroses col-i-flors humides de gerda rosada, i les carregui al carro de l’hortalissa, camí del mercat, m’admira i m’embadoca.